
OBSAH

I. ÚVOD DO PROBLEMATIKY	9
1. VYMEZENÍ POJMŮ	9
2. HISTORICKÉ POJETÍ DETERMINACE VÝVOJE LIDSKÉ PSYCHIKY	12
2.1 Environmentalistické teorie	13
2.2 Nativistické teorie	16
2.3 Interakcionistické teorie	19
3. ČINITELÉ PSYCHICKÉHO VÝVOJE	24
3.1 Dědičnost	24
3.2 Prostředí	28
3.3 Způsob realizace psychického vývoje	33
4. CNS JAKO ORGANICKÝ ZÁKLAD PSYCHICKÝCH FUNKCÍ	35
4.1 Funkční systémy mozku	37
5. VĚDOMÍ	40
5.1 Stavy vědomí	43
6. POZORNOST	44
6.1 Funkční vlastnosti pozornosti	47
6.2 Vývoj pozornosti	49
II. POZNÁVACÍ PROCESY	51
1. VNÍMÁNÍ	51
1.1 Zákonitosti vnímání	55
1.2 Vývoj vnímání	57
1.3 Sociální podmíněnost vnímání	58
2. PAMĚŤ	61
2.1 Kódování a uchování informace	62
2.2 Vybavení zapamatovaného, znovupoznání a reprodukce	68
2.3 Představivost	71

2.4 Metapaměť	72
3. UČENÍ	74
3.1 Základní modely jednoduchého učení	74
3.1.1 Klasické podmiňování	76
3.1.2 Operantní podmiňování	79
3.2 Významné lidské formy učení	82
3.2.1 Kognitivní učení	83
3.2.2 Sociální učení	86
3.3 Vývoj paměti a učení	89
4. RACIONÁLNÍ POZNÁVÁNÍ, MYŠLENÍ	94
4.1 Usuzování, hodnocení a rozhodování	95
4.2 Řešení problémů	98
4.3 Vliv dalších psychických funkcí na uvažování a řešení problémů	103
4.4 Vývoj myšlení a způsobů řešení problémů	106
4.5 Metakognice	109
5. JAZYK A ŘEČ	112
5.1 Vývoj jazykových kompetencí	116
6. INTELIGENCE	122
6.1 Vývoj teoretických pojetí inteligence	124
6.2 Obecné vymezení inteligence	131
6.3 Měření inteligence	133
6.4 Využitelnost inteligence	138

III. EMOČNÍ PROŽÍVÁNÍ A PSYCHICKÁ AUTOREGULACE

1. EMOCE	143
1.1 Funkce emocí	145
1.1.1 Fyziologický aspekt emocí	147
1.1.2 Regulace emocí	149
1.2 Klasifikace emocí	151
1.3 Teorie emocí	155
1.3.1 Regulační význam emocí z hlediska různých teorií	158
1.4 Emoční inteligence	160
1.4.1 Emoční paměť	163
1.5 Vývoj emocí	164
2. MOTIVACE	168

2.1	Teorie motivace	172
2.1.1	Teorie zdůrazňující význam pudových potřeb	172
2.1.2	Teorie vycházející z důrazu na psychosociální potřeby	173
2.1.3	Teorie vycházející z komplexního pojetí potřeb	175
2.2	Klasifikace potřeb	177
2.2.1	Základní pudy a jejich psychologický význam	179
2.2.2	Základní psychické a psychosociální potřeby	185
2.2.3	Vliv různých potřeb na lidské chování	190
2.3	Vývoj potřeb, proměna jejich významu a způsobu jejich uspokojování	193
3.	VŮLE	197
3.1	Charakteristika volního procesu	200
3.1.1	Fáze rozhodování	200
3.1.2	Fáze realizace	204
3.2	Klasifikace volních vlastností	206
3.3	Teorie vůle	208
3.4	Vývoj vůle	209
IV.	OSOBNOST	215
1.	VYMEZENÍ POJMU OSOBNOST	215
2.	TEMPERAMENT – VROZENÝ ZÁKLAD OSOBNOSTI	216
2.1	Typologie temperamentu	218
2.2	Význam temperamentu a jeho vliv na ostatní psychické projevy	223
2.3	Vývoj temperamentových projevů	225
3.	PSYCHOLOGICKÉ TYPOLOGIE	228
3.1	Základní dimenze osobnosti	230
3.2	Vývoj osobnosti a základních osobnostních dimenzí	236
4.	PŘEHLED ZÁKLADNÍCH TEORIÍ OSOBNOSTI	240
4.1	Osobnostní teorie zaměřené psychodynamicky	240
4.1.1	Psychoanalytická teorie osobnosti S. Freuda	240
4.1.2	Osobnost z hlediska analytické psychologie C. G. Junga	244
4.2	Osobnostní teorie zaměřené humanisticky	247
4.3	Osobnostní teorie zaměřené na učení	249
4.4	Osobnostní teorie zaměřené na kognitivní aspekt	250
5.	JÁ JAKO INTEGROUJÍCÍ SLOŽKA OSOBNOSTI	252
5.1	Základní aspekty sebepojetí	255

5.2 Úloha a význam sebepojetí	258
5.3 Vývoj sebepojetí	259
6. OSOBNOST A ZVLÁDÁNÍ ZÁTĚŽOVÝCH SITUACÍ	265

V. ČLOVĚK JAKO SOUČÁST SPOLEČNOSTI **273**

1. SOCIALIZACE	273
1.1 Funkce socializace	275
1.2 Průběh socializace	277
2. ČLOVĚK V KONTAKTU S JINÝMI LIDMI	284
2.1 Sociální poznávání	284
2.1.1 Příčiny nepřesnosti sociální percepce	286
2.2 Postoje	291
2.2.1 Funkce postojů	291
2.2.2 Základní charakteristiky postojů a jejich vývoj	292
2.3 Komunikace	297
2.3.1 Funkce komunikace	297
2.3.2 Základní charakteristiky komunikace a její vývoj	298
2.4 Vztahy mezi lidmi	303
3. ČLOVĚK JAKO SOUČÁST SPOLEČNOSTI	308
3.1 Sociální skupina	308
3.1.1 Klasifikace sociálních skupin	309
3.1.2 Charakteristika malých sociálních skupin	310
3.1.3 Struktura sociální skupiny	314
3.1.4 Dynamika sociální skupiny	316
3.2 Role	320
3.2.1 Funkce rolí	322
3.2.2 Klasifikace rolí	323
3.2.3 Vývoj rolí a jejich proměna	325
3.2.4 Vztahy mezi rolemi	327
3.3 Normy	329
3.3.1 Morální vývoj	331

SEZNAM LITERATURY **337**

JMENNÝ REJSTŘÍK **345**

VĚCNÝ REJSTŘÍK **349**